

І.К. БИСТРЯКОВ

Державна установа «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»
бульв. Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна

СТАЛИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ: ПОСТМОДЕРНІЗМ, ПРОСТІР, МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

У статті представлено основні риси національного концепту сталого розвитку, що базується на розкритті специфіки формування суспільних відносин, що визначають диференційовані по території країни форми господарювання. Показано, що їхнє стійке функціонування забезпечується тільки в тому випадку, коли опирається на традиційні для народу духовні, культурологічні і психологічні основи. Виявлено, що для обґрунтування ефективного управління стійким розвитком необхідно використовувати сучасні уявлення про людину й суспільство, відбиті, зокрема, у філософії постмодернізму. Стратегія подальшого стійкого розвитку пов'язується з механізмами корпоратизації економічного простору й капіталізацією природних ресурсів. Розкрито загальні риси технології капіталізації природних ресурсів, що забезпечують відтворення гармонійного довкілля.

Ключові слова: держава, управління, корпоратизація, капіталізація, територія, природні ресурси, кластери.

ВСТУП

Після здобуття Україною незалежності в державі відбулися глибокі, тектонічні соціальні зрушення. Вони об'єктивно дали поштовх до пошуку шляхів подальшого розвитку. Одним із перспективних напрямів, дотримуючись якого можна забезпечити належає майбутнє країни, є концепт сталого розвитку територій. Однак у сучасних умовах швидкоплинних внутрішніх і зовнішніх чинників розвитку цей концепт вимагає переосмислення. Динамічність теперішнього світу вказує на необхідність пошуку нових механізмів управління розвитком. Для того щоб не помилитися з вибором, потрібно застосовувати сучасну фундаментальну наукову методологію, яка використовує нетрадиційні логіко-сміслові дослідницькі прийоми. Основне завдання при цьому полягає в тому, щоб розкрити сутнісні сторони соціально-економічних явищ. Ідеться пере-

дусім про системний аналіз простору відносин, що складаються між людьми, які живуть на певних територіях. І це необхідно не для задоволення простої цікавості, а для того, щоб адекватно керувати територіальними утвореннями. Специфіка цієї методології полягає в тому, що простір відносин задає характер режиму розвитку території в її містобудівному, проектному розумінні. За такого підходу система управління територіальними утвореннями повинна бути орієнтована на досягнення умов самоорганізації соціуму. І тут важливим чинником стає здатність управлінців адекватно реагувати на особливості організації господарської діяльності окремих територій, постійно вирішуючи одвічні суперечності між змістом і формою. У граничному вигляді зміст — це тип простору відносин соціуму, а форма — спосіб освоєння ресурсів територіальних утворень. Для конкретного історичного періоду істотним є виявлення в цій взаємодії пріоритетної суперпозиції: або форма тяжіє

над змістом, або, навпаки, зміст превалює над формою, тобто наявний пошук динамічного гармонійного стану.

На сьогодні модернізація територіальних утворень відбувається переважно в умовах панування змістового фактора, пов'язаного з трансформацією соціально-економічних відносин суб'єктів господарювання на тлі глибокої стратифікації суспільства за економічною ознакою. Таке становище зумовлене добре відомими причинами. Хоча ця думка й не викликає сумнівів, проте слід перейти від економізму в царину щонайменше трансцендентальну, що пов'язано з виявленням так званого «духу часу».

ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ

Відомо, що кожна держава прагне, врешті-решт, побудувати соціально-орієнтоване суспільство. Однак на цьому шляху неминуче виникає проблема пошуку фундаментальних положень, які визначають як характер цільових орієнтирів, так і способи їх досягнення. До одного з основних таких положень треба віднести саме уявлення про соціально-орієнтоване суспільство та принципи його функціонування. Як показує досвід розвинених країн, соціально-орієнтоване суспільство має вирізнятися високим ступенем самоорганізації населення і здатністю відтворювати якісний соціальний капітал, в основі якого лежить базовий принцип забезпечення права кожного члена суспільства на працю, що відповідає запитам особистості. Тільки створивши умови, що сприяють реалізації здібностей окремого індивіда, можна сформувати атмосферу вільного творчого самовираження всього суспільства. Для реалізації такої мети держава має активно будувати національно орієнтовану господарську систему. Для того щоб така система функціонувала, вона повинна базуватися на притаманних народів традиційних духовних, культурологічних і психологічних принципах. За такого підходу можна розраховувати на те, що в кінцевому підсумку сформується особливий простір

відносин, здатний в автономному режимі гармонізувати інтереси особистості й суспільства в цілому. На жаль, цьому аспекту проблеми розвитку суспільства державні управлінські інститути в Україні не приділяють належної уваги. Варто також підкреслити, що саме в цій площині криється мобілізаційний потенціал, виявлення якого могло б значною мірою збагатити сам зміст соціальної політики держави.

Необхідність пошуку внутрішніх ресурсів розвитку зумовлена самим часом, риси якого можна позначити, спираючись на деякі важливі судження різних дослідників, що відображають їхню світоглядну позицію й озвучені як на Сході, так і на Заході. Автор на Сході зазначає: «Причина сьогоднішньої кризи — у відторгненні від національної культури, її норм і традицій. Потужне інформаційне опромінення Заходу призвело до цивілізаційної дезорієнтації народу, послабило національну культурну енергетику. Вихід із ситуації один — пошуки нових шляхів своєї цивілізаційної ідентичності. У нових історичних умовах не можна використовувати старі архаїчні відповіді на виклик чужої культури» [1].

Відомий західний соціолог зауважує: «Доба, якій, очевидно, судилося увійти в історію як добі насилля, спрямованого національними державами проти своїх громадян, дійшла кінця. На зміну їй, найімовірніше, прийде інша жорстока доба — цього разу доба насилля, породжуваного деструкцією національних держав під впливом глобальних сил, які не мають власної території і вільно переміщуються в просторі» [2].

Наведені цитати визначають загальну спрямованість пошуку, в основі якого — позиція захисту національних інтересів у просторі сучасної світової господарської системи за допомогою особливих методів адаптації до нових форм життєдіяльності.

ДОМІНАНТИ УПРАВЛІННЯ

Розкриті вище основні положення парадигми розвитку ставлять свої особливі

вимоги до формування системи управління територіями. У зв'язку з цим актуальним стає виявлення домінант управління територіальним простором. Пошук цих точок системних перетворень управління зумовлений архітектонікою господарських систем. При цьому сучасна методологія дослідження рекомендує розглядати соціально-економічні процеси у вигляді текстових моделей. Зрозуміло, що від того, які домінанти ми обираємо, зміст тексту сприймається по-різному. З огляду на це слід очікувати і диференційовану реакцію на нього, тобто мова йде про те, щоб системи управління територіальними утвореннями будувати в композиційному сенсі цілеспрямовано, відповідно до гармонії життєдіяльності керованого простору.

На сьогодні текстову архітектоніку соціально-економічного простору здебільшого пов'язують із концепцією постіндустріального суспільства (Е. Тоффлер, М. Кастельс, Дж. Стігліц, Д. Гелбрейт та ін.) [3–6]. Зазначимо, що у зв'язку з багатогранністю своїх проявів постіндустріалізм не має однозначної дефініції. Однак ця невизначеність не применшує ролі самого феномена. Коли ми до нього «торкаємося», то виникає інтуїтивний, узагальнювальний образ особливого складного стану, пов'язаного, з одного боку, з процесами глобального характеру, зокрема техносферизацією, інформатизацією, інтелектуалізацією та іншими інноваційними явищами суспільства-економіки, а з другого — з крайнім суб'єктивізмом, індивідуалізмом і диференціацією. Цей дивний феномен важко ідентифікувати за допомогою традиційних методологічних прийомів. Його необхідно пізнавати по-іншому.

Досліджуючи зазначений аспект проблеми, автор дійшов висновку про необхідність залучення методології, пов'язаної з сучасними філософсько-соціологічними концепціями, які узагальнено можна позначити поняттям «екзистенціалізм» [7]. Не вдаючись у класифікацію різних його напрямів, відзначимо основну рису цього феномену: він пов'язаний з «екзистенцією», тобто з чимось

реальним, не відірваним від життя. У цьому прагненні до всебічного пояснення феноменів життя і діяльності людини екзистенціалізм розкрив і показав значення у формуванні поведінки людини її ірраціонального складника, саме тієї її частини, на яку повсюдний прагматизм і економізм до цього часу мало звертає уваги. Але від такого ставлення простір ірраціонального не зникає, а, навпаки, постійно нагадує про себе проявом патових ситуацій, у тому числі і в концептах проективного шляху просторового розвитку. Про простір пата і його походження свого часу цікаво висловився відомий філософ-археоавангардист Ф.І. Гиренок [8]. Власне кажучи, йдеться про те, щоб акцентувати увагу на проблемах схоплювання, або, за Платоном, «пригадування» ідеального, міфологічного, тобто того, що в системі управління забезпечує адекватний підбір форми для наявного змісту. У цьому контексті стає зрозумілою нагальна необхідність підбору конфігурації домінант для опису складного і неоднозначного простору життєдіяльності, у якому відносини між суб'єктами господарювання відіграють визначальну роль.

Конфігурація домінант складається на основі і під впливом результатів дослідження поведінки людини. Зокрема, суттєвими стають уявлення про ототожнення і розотожнення суб'єкта у вимірі соціальних процесів, що забезпечують умови розгортання особистості. Такий підхід дає можливість побачити цікаві моменти в траєкторії розгортання складної реальності, яку досить глибоко відображає сучасна європейська думка. Головне, що впадає в око, — це поява особливого антропологічного типу, який позиціонує себе як космополіта, вільного від догматів культурних традицій і норм. Постмодерну людину сприймають як інтелектуала, який вільно володіє прийомами гри і готовий до постійної зміни правил, аж до відмови від них. Для нього характерна своєрідна логіка пізнання, орієнтована на сприйняття форм життя, які перебувають у постійному русі мінливих потоків. Мислення такої людини відмовляється від ієрархічного

сприйняття знання, воно більшою мірою спрямоване на потік інформації, у якому всі факти мають рівноставне значення. У такій інтерпретації дійсності істина перестає бути для нього непорушним абсолютом, а являє собою ланцюг різноманітних тлумачень можливих фактів і дій.

Підхід до оцінювання ситуації через аналіз процесу ототожнення і розототожнення суб'єкта вважаємо перспективним, оскільки він дає змогу бодай пояснити поведінкові дії соціуму [9]. У межах подання амбівалентності процесів «ототожнення – розототожнення» проглядається і такий важливий для процесу формування адекватної системи управління аспект, як зміна уявлень про просторово-часовий континуум середовища проживання, щоби більше – виникнення у зв'язку з цим ряду суперечностей. Так, з одного боку, спостерігаємо зростання простору референцій суб'єктів та їхніх ідентичностей, а з другого – звуження реального буттєвого простору людини. Усе це призводить, на думку Н. Костенко, до фрагментарності й недовговічності відносин, збільшення дистанції між індивідуумами, що спричиняє відповідні наслідки [10]. Отже, в територіальних утвореннях із високою щільністю населення спостерігаємо зміну інтертексту простору, який характеризується неконтрольованим процесом накладання різночасних соціально-економічних культурних форм. При цьому ми стикаємося, за М. Кастельсом, з формуванням своєрідної конфігурації проєктивної ідентичності, що супроводжується конструюванням суб'єктами нових форм суб'єктивності, завдяки яким перерозподіляються соціальні позиції і змінюється соціальна структура в цілому [11]. Тобто на тлі розмивання меж між «високою» і «низькою» культурою відбувається конструювання поліваріантної культури, для якої характерний перехід від єдиної композиційної цілості до множинності варіантів розвитку буттєвих форм, різних за змістом і спрямованістю.

Підсумовуючи, зазначимо, що постмодернізм, який створює нові системи і прийоми управління, базується на інших сенсах, що

вимагають свого розкриття. Акценти у свідомості соціального суб'єкта зміщуються від колективних до індивідуальних домінант. У такій ситуації процес духовно-ціннісного зростання суспільства в цілому відбувається через створення умов для розвитку окремого суб'єкта. Потрібно навчитися «працювати» з «текстом» сучасної соціальної реальності, творчо її переосмислюючи, орієнтуючись на пошуки нових форм просторових відносин. Для цього необхідно відійти від своїх звичних уявлень про раціональність та ефективність функціонування цього простору і зробити крок назустріч своєму культурному несвідомому, тобто подолати ментальний «посттравматичний синдром», успадкований від соціального минулого. Такий крок убік від центрованої свідомості, звичайно, призводить до виникнення мозаїчного типу простору. Важливо подолати страх труднощів, який нас переслідує. І, нарешті, реальність постмодернізму породжує нові конфігурації суб'єктивності. Однак людина постмодерну, вирізняючись високою соціальною активністю, може з оптимізмом долати ці труднощі.

ПРОБЛЕМНІ ВУЗЛИ

Викладені вище основні методологічні положення дають змогу виділити ряд проблемних вузлів для розроблення проєктивної парадигми сталого просторового територіального розвитку України. Головний із них – досягнення на національному рівні ефекту гармонійного об'єднання різноспрямованих глобалізаційних процесів інтеграції та диференціації. Для формування моделі такого об'єднання сучасне суспільство має виробити оновлену філософію організації життєдіяльності народу. Не зрозумівши глибинні процеси трансформації мислення людини, зміну її світоглядних позицій на тлі появи нових ціннісних орієнтирів, неможливо сформулювати концепт сталого розвитку. Щоби більше, треба враховувати і можливі ризики посилення конфліктних ситуацій у системі суспільних відносин. У зв'язку з цим важливою вузловою методологічною

проблемою стає адаптація методів управління територіальними утвореннями до психології соціальних груп, які в них мешкають. Ця істина стара, як світ, але в теперішніх умовах розвитку України вона нагадує про себе з новою силою.

Аналізуючи сучасні світові тенденції в організації соціально-економічної діяльності [12, 13], можна зробити висновок про те, що для України особливої значущості набуває проблема муніципалізації простору. Звичайно, такий крок передбачає відповідний розвиток системи управління, яка б урахувала національну специфіку реалізації цього принципу. Субкультурні територіальні відмінності вже зараз позначаються на особливостях сприйняття цієї ідеї, що налаштовує на творчий пошук шляхів її реалізації в межах глибокого усвідомлення ментальних і культурних особливостей українського народу.

Надзвичайно важливим методологічним вузлом у визначенні напрямів сталого розвитку України залишається проблема пошуку об'єктивних основ удосконалення її адміністративно-територіального устрою. Ця проблема, на наш погляд, пов'язана з процесами самоорганізації територіальних спільнот. Будучи високоінтегрованою, територія миттєво реагує на зміни в характері суспільних відносин. Необхідно вчасно їх помітити і підтримати позитивні тенденції. Наприклад, уже зараз можна говорити про те, що відбуваються істотні зміни у відносинах взаємодії урбанізованих і сільськогосподарських територій, а також про особливості їх впливу на природно-екологічні утворення. У цілому ж в Україні активно відбувається процес формування нового соціо-еколого-економічного простору, на що, безумовно, треба зважати.

Наступним методологічним вузлом, який об'єктивно стає першорядним для України, є створення ефективного механізму управління процесом раціонального використання природних ресурсів. Актуальність цієї проблеми зумовлена необхідністю ресурсного забезпечення сталого розвитку територій, включаючи фінансовий аспект. Для її роз-

в'язання пропонують застосовувати комплекс системно-просторових методів, які спираються на фрактальне бачення території, що відповідає традиційному тричастинному типу управління, що охоплює загальнонаціональний, регіональний і локальний рівні. Найважливіше завдання — забезпечення умов оптимального використання наявних природо-ресурсних активів. Головною серед цих умов є корпоратизація економічного простору, що передбачає формування кластерних корпорацій змішаного типу. Такі корпорації можуть бути сформовані на всіх рівнях, оскільки дають змогу отримати високий синергетичний і кумулятивний управлінський ефект.

Стратегія подальшого вдосконалення механізму корпоративного управління сталим розвитком повинна передбачати таку важливу стадію, як капіталізація природних ресурсів. В загальних рисах технологія капіталізації природних ресурсів включає чотири основні складники.

Перший — комплексне оцінювання природних ресурсів, за результатами якого має бути створено інформаційно-аналітичну платформу для бізнес-структур. Воно дає змогу проаналізувати інвестиційну привабливість території як джерела ресурсів, що становлять основу для формування фінансової бази.

Другий — розвиток територіального бізнесу у вигляді структур корпоративного типу. Передбачають, що кластерні корпорації можуть бути як мульти-, так і монофункціональними. Найбільш привабливою формою корпоративного менеджменту для таких структур може бути вертикальна інтеграція.

Третій — фінансизація і сек'юритизація природо-ресурсного фізичного капіталу. Ці процеси системно об'єднуються на основі інтенсивного розвитку фінансових відносин у природо-ресурсній сфері, що створює підґрунтя для забезпечення необхідних обсягів фінансування. Капіталізація передбачає обов'язкове створення високоефективних фінансових інструментів.

Четвертий — формування і розвиток системи, що забезпечує ефективну участь державної, регіональної та місцевої влади, суб'єктів природокористування і бізнесу в управлінні природо-ресурсними системами через створення мережі спеціалізованих інвестиційних центрів при владних структурах.

ВИСНОВКИ

Як уже було зазначено, територіальний розвиток України відбувається за загальними законами і багато в чому відповідає тенденціям, характерним для всієї світової цивілізації. Проте кожна територія, як відомо, має свою специфіку, і їй треба не тільки побачити, а й почути. Кожна дія має відповідати своєму часу, у якого є свої акценти і домінанти.

На сьогодні пріоритетним для України є розвиток економіки, що з особливою гостротою оголює проблеми соціального характеру, які вимагають переосмислення. Напевно, ще є час для того, щоб ситуацію не ускладнювати, але спрямувати в правильне русло. На цьому шляху потрібно зрозуміти характер нового для українського суспільства простору людських відносин. При цьому необхідно правильно вибрати позицію його оцінювання. Для нас зараз найважливіший функціональний аспект проблеми гармонізації господарських відносин. З такого погляду особливо актуальним є управління капіталами, де капітал розглядають передусім як продуктивну силу або як вартість, що дає додану вартість. У такому разі чільним аспектом функціонального впорядкування стає забезпечення процесу відтворення вартостей. Однак на цьому шляху виникають певні труднощі. Багато в чому вони пов'язані з такими факторами, як нерівномірність розвитку економічного простору, інформаційна асиметрія, що в сукупності ускладнюють об'єктивне оцінювання результативності докладених управлінських зусиль.

Не вдаючись до детального розкриття цього явища, звернемо увагу на найважливіше. Активний нині процес корпоративізації

економічного простору України є, по суті, реакцією на появу труднощів системного характеру. Оскільки корпоративізація характеризується насамперед корпоративними інтересами, то багато в чому саме вони й формують не тільки концепти отримання прибутків, а й ідеологію розвитку реального територіального простору. Тут і виникає конфліктна ситуація. За своєю структурою вона багатогранна, адже зумовлена складною системою інтересів суб'єктів економічної діяльності, що зіштовхуються на певному територіальному просторі і стосуються використання територіальних ресурсів, у тому числі й природних. Для гармонізації інтересів необхідно переосмислити не тільки самі принципи використання, а й методи їх комплексного оцінювання з орієнтацією на розв'язання завдань розвитку територій. Україй важливий пошук сучасних методів управління природними ресурсами, які базуються на виявленні проблемних еколого-економічних вузлів. Вимагають свого обґрунтування також і шляхи включення територіальних природних ресурсів в активні економічні відносини з вирішенням таких питань, як механізми отримання природо-ресурсної ренти. І, нарешті, для реалізації викладених завдань потрібно сформувати відповідне оновлене інституційне середовище. Таким чином, окреслене коло ключових питань створює те тло, яке забезпечує умови сталого розвитку територіальних утворень. Вважаємо, що перспективним є застосування сучасних методів і важелів гармонізації корпоративних інтересів суспільства, бізнесу і влади, що в кінцевому підсумку визначає як ідеологію, так і вектори розвитку.

Підсумовуючи, зауважимо, що рушійними силами розвитку територій є творчі енергії людини, яка прагне перетворити навколишній простір для себе. Ці енергії не завжди діють у гармонії, часто виникають і дисонанси. Однак алогізм і амбівалентність властиві людині і є невід'ємною частиною її сутності. Важливо пам'ятати, що, долаючи перешкоди, ми пізнаємо істину.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Василенко И.А.* Диалог культур, диалог цивилизаций // Этнос и политика: Хрестоматия. — М.: УРАО, 2000. — С. 330–339.
2. *Бауман З.* Индивидуализированное общество / пер. с англ. — М.: Логос, 2002. — 390 с.
3. *Томпфлер О.* Третья волна. — М.: АСТ, 2010. — 784 с.
4. *Кастельс М., Химанен П.* Информационное общество и государство благосостояния: Финская модель / пер. с англ. А. Калинина, Ю. Подороги. — М.: Логос, 2002. — 219 с.
5. *Стиглиц Дж.* Глобализация: тревожные тенденции. — М.: Мысль, 2003. — 302 с.
6. *Гелбрейт Д.* Новое индустриальное общество. — М.: АСТ, 2004. — 608 с.
7. *Бодрийяр Ж.* К критике политической экономии знака / пер. с фр. — М.: Библион — Русская книга, 2003. — 272 с.
8. *Гиренок Ф.И.* Метафизика пата. Косноязычие усталого человека. — М.: Лабиринт, 1995. — 201 с.
9. *Чистіліна Т.О.* Ототожнення та розототожнення суб'єкта у вимірах соціальної філософії: Дис. к. філос. н. за спец. 09.00.03 — соціальна філософія та філософія історії. — Харків, 2007. — 205 с.
10. *Костенко Н.* Культурні ідентичності: перетворення і визначення // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2001. — № 4. — С. 68–88.
11. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура / пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана. — М.: ГУ ВШЭ, 2000. — 608 с.
12. *Стиглиц Дж.* Крутое пике: Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса / пер. с англ. — М.: Эксмо, 2011. — 512 с.
13. *Понтер П.* Синя економіка: 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць. Доповідь Римського клубу / пер. з англ. — К.: Grafiche Nordest, 2012. — 320 с.

И.К. Быстрыков

Государственное учреждение «Институт экономики природопользования и устойчивого развития
Национальной академии наук Украины»
бульв. Тараса Шевченко, 60, Киев, 01032, Украина

**УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ УКРАИНЫ:
ПОСТМОДЕРНИЗМ, ПРОСТРАНСТВО,
МЕТОДОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ**

В статье представлены основные черты национального концепта устойчивого развития, который базируется на раскрытии специфики формирования общественных отношений, определяющих дифференцированные по

территории страны формы хозяйствования. Показано, что их устойчивое функционирование обеспечивается только в том случае, когда опирается на традиционные для народа духовные, культурологические и психологические основы. Раскрыто, что для обоснования эффективного управления устойчивым развитием необходимо использовать современные представления о человеке и обществе, которые отражаются, в частности, философией постмодернизма. Стратегия дальнейшего устойчивого развития связывается с механизмами корпоратизации экономического пространства и капитализацией природных ресурсов. Раскрыты общие черты технологии капитализации природных ресурсов, обеспечивающих воспроизводство гармоничной окружающей среды.

Ключевые слова: государство, управление, корпоратизация, капитализация, территория, природные ресурсы, кластеры.

I.K. Bystryakov

Public Institution «Institute of Environmental Economics and Sustainable Development
of National Academy of Sciences of Ukraine»
60 Tarasa Shevchenka Blvd., Kyiv, 01032, Ukraine

**SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE:
POSTMODERNISM, SPACE,
MANAGEMENT METHODOLOGY**

The article is devoted to the presentation of the main features of the national concept of sustainable development, which is based on the disclosure of the specific form of social relations that define the form of management differentiated on the country territories. It is shown in the article that their stable operation is ensured only when is based on the traditional for the nation spiritual, cultural and psychological backgrounds. It is shown that for founding the effective management of sustainable development is necessary to use modern ideas concerning the human being and society that are reflected, in particular, by the philosophy of postmodernism. Strategy for the further sustainable development is associated with the mechanisms of corporatization of economic space and capitalization of natural resources. General features of the technology of capitalization the resources ensuring the reproduction of a harmonious environment are revealed in the thesis.

Keywords: state, management, corporatization, capitalization, area, natural resources, clusters.

Стаття надійшла 14.03.2012 р.